

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Ватаманюк Наталії Юріївни
«Принципи трансформації внутрішньоквартальних просторів історичних міст (на прикладі міста Чернівці)»,
представлену на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю
191 – Архітектура та містобудування

Актуальність обраної теми.

Дисертаційне дослідження авторства Ватаманюк Н.Ю. актуалізує тему, яка на перший погляд, може видатися дещо поза основним вектором наукового фокусу вітчизняних архітекторів-дослідників, істориків та фахівців інших суміжних галузей. Оманлива «поверховість» та порівняна «доступність» досліджуваної теми, насправді, приховує в собі неабиякий науковий та, суто прагматичний потенціал. Індивідууму властиво менше звертати увагу на ті об'єкти, явища, які знаходяться «на поверхні» або ж в зоні доступу. Дисертаційне дослідження авторки Ватаманюк Н.Ю. на тему «Принципи трансформації внутрішньоквартальних просторів історичних міст (на прикладі міста Чернівці)» порушує проблему, описану вище, та фокусує наукове дослідження на, на перший погляд, утилітарному суб'єкті – внутрішньоквартальних просторах. Важливою особливістю наукового інтересу авторки є дослідження внутрішньоквартальних просторів саме історичних міст. Цей факт додає роботі як ряд сильних, так і низку слабких сторін (SWOT аналіз).

Насправді, специфіка історичних міст полягає в існуванні їх уже усталених містобудівних каркасів. Виходячи із наявної містобудівної політики, радше її відсутності (мається на увазі відсутність візії розвитку містобудівної політики України, фрагментарний підхід та локальна поодинокі розробка стратегій розвитку територій (ОТГ, міст, селищ та ін.)), актуалізується потреба в гармонійному, виваженому, системному аналізі містобудівної ситуації та глибинному синтезі контексту, як обов'язковому передпроектному етапі. Проблема поодинокості подібного підходу до існуючої містобудівної тканини саме висвітлюється в роботі дисертантки Ватаманюк Н.Ю., яка пропонує змінити ситуацію, що сталась.

Таким чином, наукове дослідження дисертантки Ватаманюк Н.Ю. є актуальним та таким, результати якого можуть бути репліковані у співмасштабних історичних містах до досліджуваного історичного міста – Чернівці. Адже використання звичних практик пасивного освоєння та забудови вільних від забудови ділянок (в тому числі подвір'їв та внутрішньоквартальних просторів), особливо історичних міст, не є припустимим.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації базується на основі обсягу опрацьованого дисертанткою масиву історіографічних, картографічних, текстових та інших першоджерел за темою дослідження. Ватаманюк Н.Ю. ретельно дослідила здобутки попередніх дослідників за темою, що продемонструвала в класифікації наукових джерел дослідження (див. Рис. 1.4. Аналіз наукової літератури, стор.47).

Достовірність основних положень роботи підтверджується:

Науковою новизною дисертаційного дослідження, академічною доброчесністю, принципи та засади якої не були порушені авторкою в процесі здійснення дослідження. Окрім цього, достовірність положень роботи підтверджується Актами впровадження результатів дослідження, що продемонстровано в Додатках до дисертації.

Наукову новизну одержаних результатів можна підтвердити тим, що в представленій науковій роботі Ватаманюк Н.Ю. було вперше охарактеризовано та систематизовано внутрішньоквартальні простори за низкою критеріїв, кожному з яких надається ґрунтовне пояснення, Наталією було сформульовано принципи трансформації таких просторів в історичних містах (при цьому авторка апелює до понятійного апарату, задля якомога глибшого розуміння контексту та відповідності етиці наукового дослідження), авторка розробила повноцінні концепції трансформації внутрішньоквартальних просторів в м.Чернівці. Окрім цього, Ватаманюк Н.Ю. розробила типологічну класифікацію досліджуваних просторів м.Чернівці, запропонувала методiku дослідження та надала рекомендації щодо трансформацій таких просторів.

Практичне значення дослідження.

Дисертація Ватаманюк Н.Ю. має неабияке практичне значення. При цьому, робота тісно пов'язана з цілою низкою міжнародних нормативно-правових актів, законах України та ін. Особливістю роботи є її зв'язок та безпосередня можливість імплементації завдяки зв'язку із проектом «Інтегрований розвиток міст в Україні», що виконується німецькою урядовою компанією «Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH» з Чернівецьким національним університетом імені Юрія Федьковича (ЧНУ).

В своїй роботі дисертантка підкреслює необхідність міждисциплінарного партисипативного підходу до здійснення аналізу існуючого стану, виявлення нагальних проблем кожного суб'єкту дослідження, виходячи із локальних, індивідуальних потреб мешканців внутрішньоквартальних просторів та їх пересічних користувачів. Такий підхід зарекомендував себе в європейській урбаністичній практиці як високоефективний. На додачу, авторка посилається на «інвайронменталістський підхід», що виник в 70-х рр. ХХ ст. Це, в свою чергу, є беззаперечним «підсвіченням» проблеми практичності використання трансформованих внутрішньоквартальних просторів.

Оцінка наукових публікацій.

Перелік та зміст наукових публікацій за темою дисертаційного дослідження авторства Ватаманюк Н.Ю. вражає широтою охопленого масиву історіографічних джерел. Інтерес до теми дослідження авторка демонструє очевидним виходом за територіальні межі дослідження, в публікаціях, де характеризує Архітектурний комплекс Хакських дворів у Берліні [7], Реконструкція двору Музею Вікторії і Альберта в Лондоні [8], Джентрифікація на прикладі Дворів Гожду у Будапешті [12] та ін. Вміння зберігати здатність заглиблення на різні рівні дослідження і при цьому утримувати його каркас та слідувати загальній концепції є неабияк цінним для виконання повноцінного та змістовного наукового дослідження. Саме таку здатність демонструють наукові публікації виконані авторкою одноосібно та у співавторстві.

Окремо варто відмітити участь авторки та презентацію дослідження в низці міжнародних науково-практичних конференцій.

Оцінка змісту, стилю та мови дисертації, її завершеності, оформлення.

Роботу виконано у відповідності до вимог ДАК України. Дослідження виконано відповідно до етики вимог щодо наукового стилю, мови та оформлення роботи. Представлене на розгляд дисертаційне дослідження Ватаманюк Наталії Юріївни є завершеною, повноцінною, науковою працею. Це продемонстровано логічною послідовністю викладення матеріалу дослідження.

У розділі 1 «Теоретичні основи дослідження внутрішньоквартальних просторів історичних міст» авторкою були проаналізовані та синтезовані поняття історичного міста та міського середовища. Окрім цього було визначено їх архітектурну та містобудівну цінність.

У розділі 2 «Методи дослідження внутрішньоквартальних просторів історичних міст» дисертанткою досліджено окремі методи вивчення внутрішньоквартальних просторів. Було описано теоретичні та прикладні методи вивчення та аналізу досліджуваного об'єкту. Було також виявлено ключові проблеми передпроектного аналізу подвір'їв.

У розділі 3 «Характеристика внутрішньоквартальних просторів історичного міста Чернівці» було охарактеризовано історичну та містобудівну еволюцію м.Чернівці. Надано аналіз внутрішньоквартальних просторів за морфологічною структурою, типологічними ознаками та функціональним зонуванням.

У розділі 4 «Принципи трансформації внутрішньоквартальних просторів», який є завершальним, авторкою наведено загальні та специфічні (локальні) принципи перетворення внутрішньоквартальних просторів міста Чернівці. Отримані наукові здобутки авторка активно демонструє графічним матеріалом.

Як результат, варто виділити основні здобутки дослідження, а саме: практичне значення та придатність до імплементації і в інших історичних містах України, науково-практичне значення результатів дослідження як впровадження в освітні програми ОКР «Магістр», зв'язок теми дисертації з проектом «Інтегрований розвиток міст в Україні», який виконується німецькою урядовою компанією «Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH» з Чернівецьким національним університетом імені Юрія Федьковича (ЧНУ).

Зауваження та побажання:

Наукове дослідження дисертантки Ватаманюк Наталії Юріївни є повноцінним та таким, що висвітлює тему в повній мірі. Попри це, до наукової роботи є декілька зауважень та побажань, які, при цьому, не нівелюють результати дослідження:

- 1) Робота містить візуальний ряд, який демонструє перебіг етапів дослідження та висвітлює їх зміст на високому графічному рівні. При цьому, порівняно в меншій мірі охарактеризовано архівні джерела, а саме креслення внутрішньоквартальних просторів (за винятком історичних планів міста Чернівці, зображених на Рис. 3.3. Історична довідка та аналіз картографічних матеріалів міста Чернівці, стор.118);
- 2) Пункт 4.3. Рекомендації та концепти трансформації внутрішньоквартальних просторів міста Чернівці є логічним завершенням дослідженням, де авторка пропонує практичні рекомендації описаних вище результатів дослідження. Беззаперечно, робота не набула б наукової повноти за відсутності вказаного пункту. При цьому, порівняно слабо висвітлено здійснення передпроектного аналізу, а саме 9-ти його стадій, про які пише авторка в роботі. Окрім цього, не вистачає певною мірою очевидних слабких сторін існуючих внутрішньоквартальних просторів, які авторка пропонує трансформувати.
- 3) Рис. 4.5. Квартал обмежений Соборною площею, вулицями Героїв Майдану, В. Шкіля та 29-го Березня та Рис. 4.6. Пропозиції трансформації I Кварталу, стор. 168-169 демонструють результати глибокого фахового аналізу, здійсненого авторкою. При цьому, експлікація вказаних рисунків видається не досить інформативною. Для повноти розуміння певною мірою не вистачає текстового пояснення використаної іконографіки.
- 4) Рис. 4.7. Квартал обмежений вулицями М. Заньковецької, Чайковського, Поштовою та Університетською, де продемонстровано концепцію трансформації II кварталу, стор.172, не вистачає візуалізацій результатів пропонованих трансформацій, які ще більше допомогли б досягнути масштаб та затребуваність пропонованих актуальних трансформацій.

При цьому, незважаючи на зауваження, описані вище, робота «Принципи трансформації внутрішньоквартальних просторів історичних міст (на прикладі міста Чернівці)» відповідає меті та поставленим завданням дослідження і самі зауваження не впливають на якість наукової роботи Ватаманюк Н.Ю.

Відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії».

Кваліфікаційна робота дисертантки Ватаманюк Наталії Юріївни «Принципи трансформації внутрішньоквартальних просторів історичних міст (на прикладі міста Чернівці)» в повній мірі відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії». В представленій науковій роботі відсутні порушення академічної доброчесності.

Загальний висновок.

Кваліфікаційна робота Ватаманюк Наталії Юріївни «Принципи трансформації внутрішньоквартальних просторів історичних міст (на прикладі міста Чернівці)» є завершеною науковою працею, відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії» №167 від 06.03.2019, а її авторка Ватаманюк Н.Ю. заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 191 – Архітектура та містобудування.

Рецензент,
кандидат архітектури, доцент кафедри
інформаційних технологій в архітектурі
Київського національного університету
будівництва і архітектури

 О.М. Козакова

Підпис Козакової О.М. засвідчує

Секретар

